

Afdeling: Sociaal Domein
Behandelaar: Feteris, Dianne
Telefoonnummer:

Vorstelnr. 1927
Barneveld,
Portefeuillehouder: D.J. Dorrestijn-Taal

☐ Ter kennisname naar de raad
Nummer beleidsproduct:

☐ Op overzicht Bestaand beleid (website)

Onderwerp: **Leerplichtverslag 2020-2021**

Gevraagde beslissing:

1. Instemmen met het leerplichtverslag 2020-2021
2. Leerplichtverslag 2020-2021 ter kennisname aanbieden aan de gemeenteraad

1. Inleiding

In de Leerplichtwet is vastgelegd dat Burgemeester en Wethouders jaarlijks verslag uitbrengen over het gevoerde leerplichtbeleid in het afgelopen schooljaar. In de gemeente Barneveld werken we met gespreksvoerders Onderwijs, die ook de rol van leerplichtambtenaar hebben. Zij zijn daar allen toe beëdigd. In het bijgevoegde leerplichtverslag geven zij een cijfermatige verantwoording en een kwalitatief beeld van de belangrijkste werkzaamheden rondom leerplicht.

2. Beoogd effect

Verantwoording over het gevoerde leerplichtbeleid over het schooljaar 2020-2021.

3. Argumenten

Wettelijke grondslag

Op basis van artikel 25, lid 1 van de Leer- en Kwalificatieplichtwet brengt het college van burgemeester en wethouders verslag uit aan de gemeenteraad van het gevoerde leerplichtbeleid. Via het bijgaande leerplichtverslag wordt verantwoording afgelegd over het schooljaar 2020-2021.

4. Kanttekeningen

Dit jaarverslag geeft inzicht in de resultaten en de ontwikkelingen op het gebied van de leerplicht en het voorkomen en bestrijden van voortijdig schooluitval in het afgelopen schooljaar. Een schooljaar waarin ook de Corona maatregelen zijn invloed had op het onderwijs.

5. Uitvoering

Na uw besluit wordt het leerplichtverslag ter kennisname aangeboden aan de gemeenteraad.

6. Bijlagen

1. Leerplichtverslag 2020-2021

Leerplichtverslag 2020-2021

Gemeente Barneveld

Inhoudsopgave

<i>Inhoudsopgave</i>	2
<i>Voorwoord</i>	4
1. ALGEMEEN.....	5
1.1 Leerplicht	5
1.2 Kwalificatieplicht	5
1.3 De gespreksvoerders Onderwijs	6
2. VERZUIM.....	7
2.1 Absoluut en relatief schoolverzuim	7
2.2 Tijdig melden voorkomt ernstig schoolverzuim	7
2.3 Cijfers verzuim in Barneveld	8
2.4 Thuiszitters	9
3. PREVENTIE, VROEG SIGNALERING EN AANPAK SCHOOLVERZUIM.....	11
3.1 Samenwerking gespreksvoerder Jeugd	11
3.2 Multidisciplinaire overleggen	11
3.3 Spreekuren leerplicht	12
3.4 M@ZL	14
4. VRIJSTELLINGEN.....	15
4.1 Vervangende leerplicht	15
4.2 Vrijstelling van de leerplicht	15
5. HANDHAVING	19
5.1 Bureau Halt	19
6. VOORUITBLIK	20

Voorwoord

Voor u ligt het leerplichtverslag van de gemeente Barneveld over het schooljaar 2020-2021. Met dit leerplichtverslag informeren wij u over de resultaten van het schooljaar 2020-2021. De cijfers in dit verslag hebben betrekking op de leer- en kwalificatieplichtige kinderen van 5 tot 18 jaar uit de gemeente Barneveld¹.

Het schooljaar startte in eerste instantie enkele corona maatregelen daargelaten bijna weer als normaal. Bijna iedereen kon weer fysiek naar school en kon elkaar weer ontmoeten op het schoolplein. Toch was deze fase van korte duur. De aantallen corona besmettingen liepen weer dusdanig op, dat er in december een nieuwe lockdown periode volgde. De scholen gingen weer over naar thuisonderwijs en online lessen. De scholen hadden de basis hiervoor over het algemeen weer snel voor elkaar, mede door de eerdere ervaringen. Toch brengen deze vormen van onderwijs ook weer andere uitdagingen en behoeften naar boven binnen het gezin, de school en bij de leerling. Deze tweede lockdown verliep voor de ene leerling soepel(er), maar was voor andere leerlingen juist een periode waarin zorgen aan de oppervlakte kwamen. Deze veranderende schoolomgeving bracht echter ook weer nieuwe vormen van onderwijs en mogelijkheden voor toepassing daarvan voor de individuele leerling. Ook voor de gespreksvoerders Onderwijs vroeg dit aanpassing in de bestaande situatie en een veranderende werkwijze.

Al met al was het weer een schooljaar vol uitdagingen en hectiek voor de leerling, de scholen, het gezin, maar ook voor alle professionals en de gespreksvoerders Onderwijs.

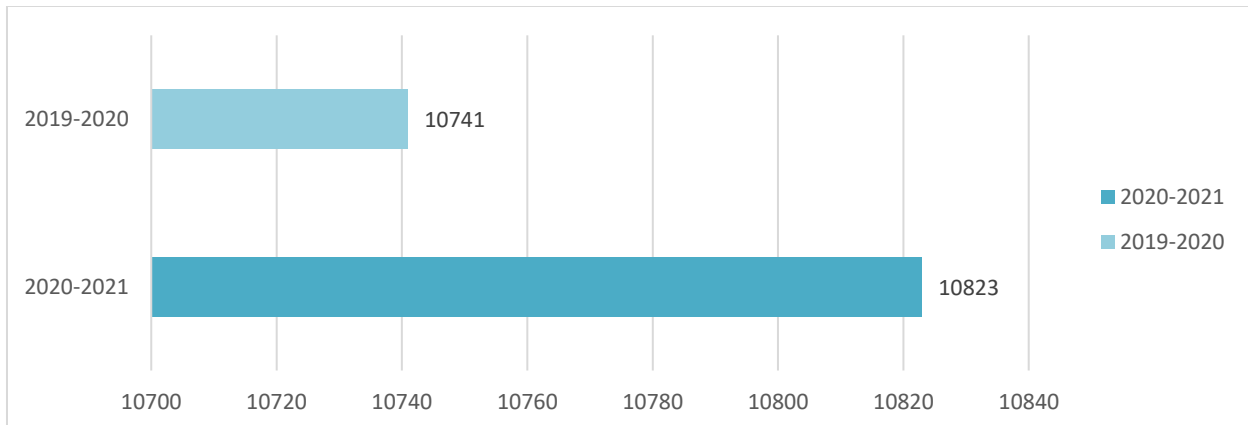
¹ Sinds 1 juni 2019 voert de gemeente Barneveld ook de Leerplichtwet uit voor de gemeente Scherpenzeel. Voor deze extra taak is de formatie tijdelijk met 0,2 fte uitgebreid. De verantwoording voor de gemeente Scherpenzeel maakt geen onderdeel uit van dit jaarverslag.

1. Algemeen

1.1 Leerplicht

De Leerplichtwet geldt voor jongeren vanaf hun vijfde tot hun achttiende levensjaar. De leerplicht begint op de eerste schooldag van de maand volgend op die waarin een kind de leeftijd van vijf jaar bereikt. De volledige leerplicht eindigt aan het einde van het schooljaar waarin de jongere de leeftijd van zestien jaar bereikt. Ouders en verzorgers zijn verplicht om hun kinderen in te schrijven op een school en om toe te zien op regelmatig schoolbezoek. Scholen zijn verplicht om de aan- en afwezigheid van leerlingen te registreren en verzuim te melden aan de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

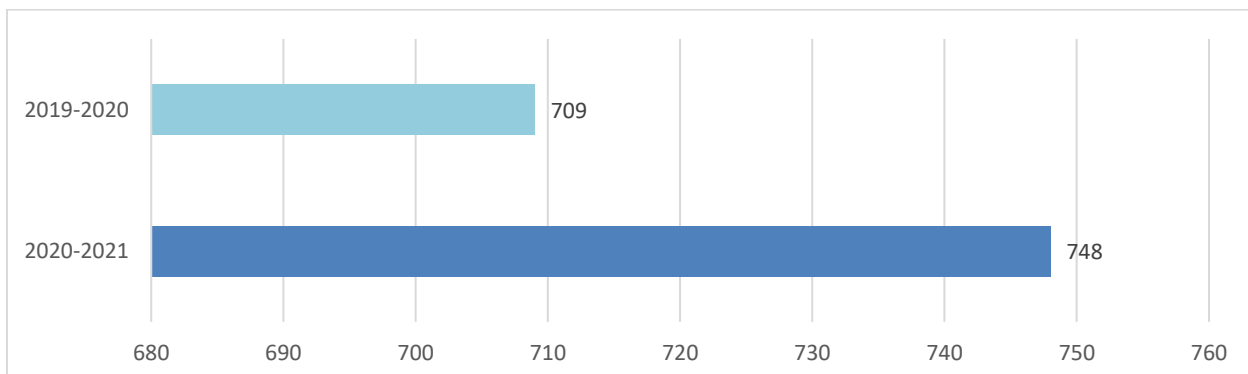
Grafiek 1: Aantal leerplichtige (5-16 jaar) en kwalificatieplichtige (16-18 jaar) jongeren in Barneveld

1.2 Kwalificatieplicht

Daarna volgt een kwalificatieplicht tot achttien jaar. Dit betekent dat jongeren tot aan hun achttiende verjaardag moeten werken aan het behalen van een startkwalificatie. Deze geeft de minimale opleiding aan die nodig is om succesvol de arbeidsmarkt op te gaan. Een jongere behaalt een startkwalificatie als hij of zij minimaal beschikt over een havo-, vwo- of mbo-niveau 2-diploma. Tijdens de kwalificatieplicht mogen jongeren niet voltijd werken. Volgt een leerling een beroepsbegeleidende leerweg (bbl) in het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO), dan mag hij of zij leren en werken combineren. Op de kwalificatieplicht gelden enkele uitzonderingen. Zo zijn leerlingen die het praktijkonderwijs met een getuigschrift of diploma hebben afgerond, vrijgesteld van de kwalificatieplicht. Ook leerlingen uit het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) met uitstroomprofiel arbeidsmarkt of dagbesteding zijn vrijgesteld van de kwalificatieplicht.

Grafiek 2: Aantal jongeren met een startkwalificatie

1.3 De gespreksvoerders Onderwijs

In de gemeente Barneveld is de uitvoering van de Leerplichtwet 1969 voor het primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO) en Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) belegd bij de gespreksvoerders Onderwijs van het team Jeugd, WMO en Onderwijs. De gespreksvoerders Onderwijs zijn bevoegd als leerplichtambtenaar. Zij houden toezicht op de naleving van de Leerplichtwet door scholen, instellingen, ouders, verzorgers en kinderen of jongeren. Er zijn vier gespreksvoerders Onderwijs (3fte).

De gespreksvoerder Onderwijs heeft als taak om problemen tijdig te signaleren. Ook kan de gespreksvoerder een jongere doorverwijzen naar hulpinstanties wanneer de vorming en ontplooiing van het kind/ de jongere wordt belemmerd door (dreigend) schoolverzuim of voortijdig schoolverlaten. (Dreigend) schoolverzuim is vaak een eerste teken dat er iets niet goed gaat met een kind/jongere. In die zin balanceren de gespreksvoerders in hun werk tussen zorg en handhaving. Door het gesprek met ouder en kind/jongere wordt getracht om de oorzaken te achterhalen van verzuim. Doel is om ervoor te zorgen dat kinderen deelnemen aan een passend onderwijsprogramma. Indien nodig met aanvullende ondersteuning, bijvoorbeeld via (jeugd)hulpverlening. De gespreksvoerders Onderwijs werken in de eerste plaats nauw samen met de gespreksvoerders Jeugd. Daarnaast werken zij samen met diverse ketenpartners. Zij zoeken samen met kinderen, jongeren en hun ouders naar de beste oplossing om verzuim tegen te gaan en weer naar school te gaan.

De belangrijkste taken van de gespreksvoerders Onderwijs samengevat:

- Gespreksvoering met ouders en kinderen om (verder) verzuim te voorkomen en meedenken rondom een passend onderwijsprogramma;
- Toezicht op de Leerplichtwet op het gebied van absoluut verzuim (het ontbreken van een schoolinschrijving);
- Toezicht op de Leerplichtwet op het gebied van relatief verzuim (spijbelgedrag en oplopend zorgwekkend verzuim);
- Deelname of bijdrage aan allerlei overlegvormen (Zorg Advies Team, M@zl, Forza etc);
- Vrijstelling van leerplicht toetsen aan voorwaarden en verlenen;
- Opstellen van een proces-verbaal tegen de ouders of de jongeren wanneer de Leerplichtwet overtreden wordt.
- Samenwerken in de keten van onderwijs, jeugd en veiligheid.

2. Verzuim

Ouders en/of verzorgers zijn verantwoordelijk voor de schoolinschrijving van hun kind. Ook zijn zij er verantwoordelijk voor dat hun kind naar school gaat en zich aan het lesprogramma houdt. Jongeren vanaf twaalf jaar zijn weliswaar niet verantwoordelijk voor hun inschrijving op een school, maar zijn wel (mede-) verantwoordelijk voor hun schoolgang. Vanaf die leeftijd kunnen zij dus ook strafrechtelijk worden vervolgd.

2.1 Absoluut en relatief schoolverzuim

Als een leerling zonder geldige reden niet voldoet aan de leerplicht, is er sprake van ongeoorloofd schoolverzuim. Er zijn twee soorten ongeoorloofd verzuim: absoluut en relatief verzuim. We spreken van absoluut schoolverzuim als de leerling niet is ingeschreven op een school, zonder dat daarvoor vrijstelling is verleend. Hiervoor zijn alleen de ouders en/of verzorgers verantwoordelijk. De gespreksvoerders Onderwijs krijgen deze kinderen in beeld door de tweemaandelijks controle op 'vermoedelijk absoluut verzuim'. Hierbij wordt gecontroleerd of alle leerplichtige kinderen daadwerkelijk bij een school staan ingeschreven. Als de inschrijving van een kind ontbreekt, ontvangen de ouders een brief met uitleg over de Leerplichtwet en het verzoek om het kind in te schrijven bij een school. Ook worden de ouders geïnformeerd over de consequenties van het niet naleven van de Leerplichtwet. Is een leerling wel ingeschreven, maar houdt hij of zij zich - zonder geldige reden - niet aan het rooster, dan is er sprake van relatief verzuim. Dit wordt ook wel 'spijbelen' genoemd. Als een leerling spijbelt vanwege vakantie, dan noemen we dat luxeverzuim. Het overige verzuim is een vorm van relatief verzuim, waarbij meermalen sprake is van ongeoorloofde afwezigheid zonder dat er sprake is van luxeverzuim. Deze vorm van verzuim is vaak een signaal van achterliggende problemen. Voorbeelden van regelmatige afwezigheid zijn;

- een verkeerde schoolkeuze,
- een verstoorde gezinsrelatie
- een verkeerde vriendenkring of
- gepest worden
- of anders

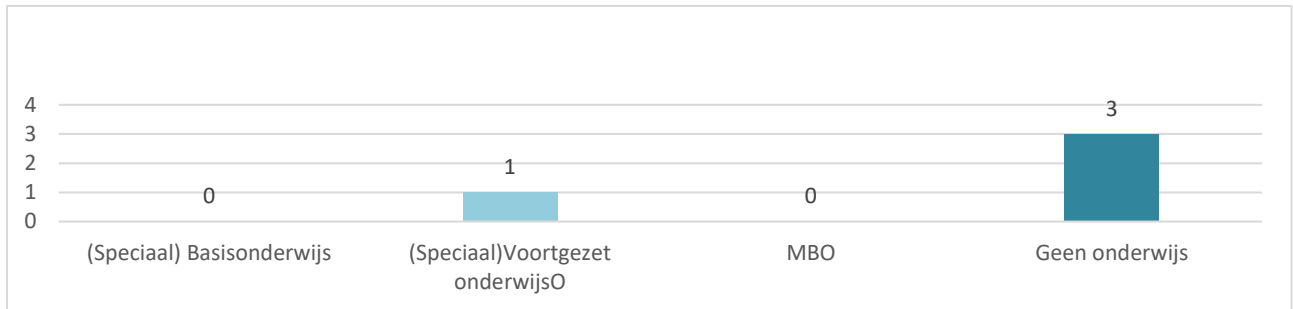
2.2 Tijdig melden voorkomt ernstig schoolverzuim

De school is in eerste instantie verantwoordelijk voor kinderen die minder dan 16 uur in vier aaneengesloten weken verzuimen. Scholen zijn wettelijk verplicht om verzuim bij DUO te melden, als het gaat om meer dan 16 uur verzuim in een aaneengesloten periode van vier weken. Bij herhaald verzuim moet de school steeds melden als dit 16 uur of meer betreft. Dit leidt soms tot meerdere verzuimmeldingen voor één leerling.

Om schooluitval te voorkomen, is de samenwerking tussen scholen en de gespreksvoerders Onderwijs essentieel. Op het moment dat scholen hen tijdig betrekken door signalen af te geven en verzuim te melden, kan ernstig schoolverzuim worden voorkomen en beperkt.

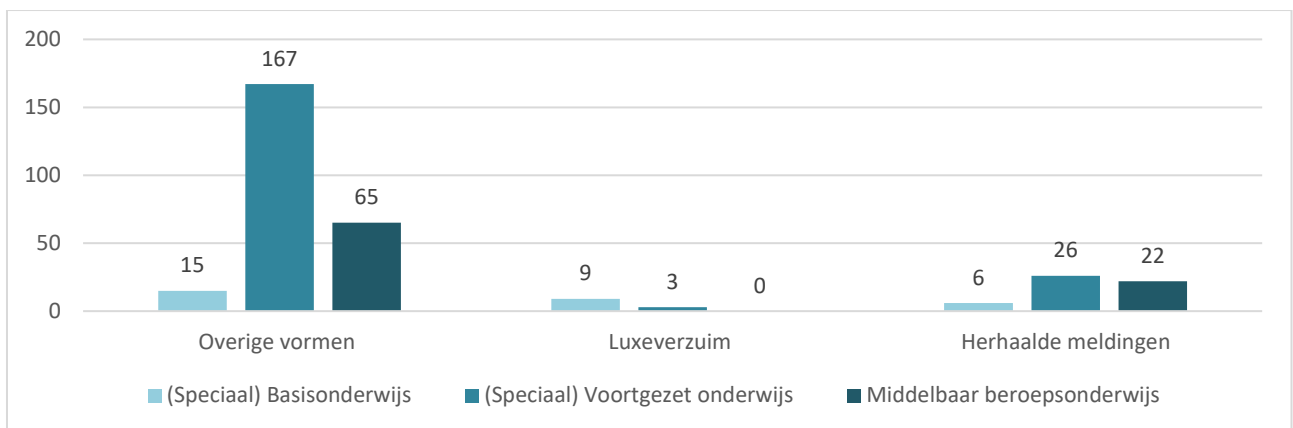
2.3 Cijfers verzuim in Barneveld

Grafiek 3: Absoluut verzuim naar onderwijssoort

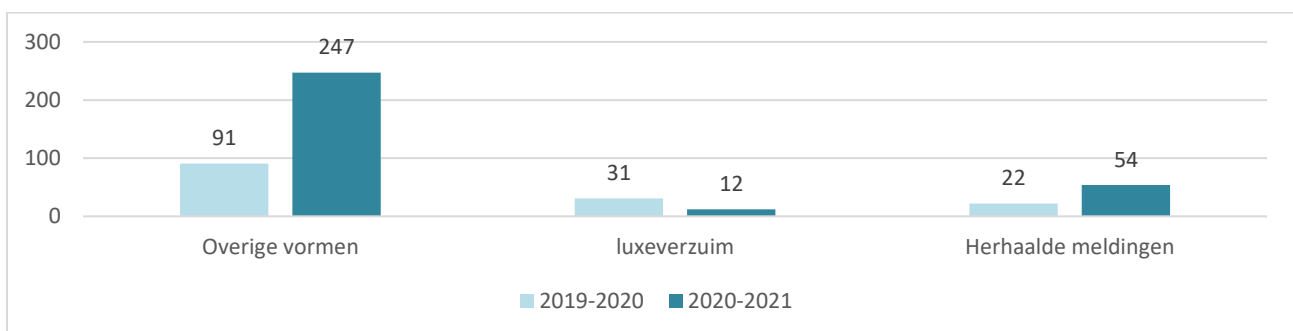

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat er vier kinderen in de categorie absoluut verzuim vielen. Hiervan zijn er drie ook weer ingeschreven op een school.

Grafiek 4: Ongeoorloofd relatief verzuim naar onderwijssoort

Grafiek 5: Ongeoorloofd relatief verzuim per categorie naar schooljaar

Uit bovenstaande grafieken blijkt dat er meldingen (ongeoorloofd relatief verzuim) zijn binnen gekomen over 259 unieke leerlingen. Dit is meer dan vorig schooljaar (122 unieke leerlingen). Deze verhoging is deels te verklaren door de Corona-maatregelen. Leerlingen moesten fysiek aanwezig zijn of online aanwezig zijn. Scholen hadden de taak om dit te administreren. Hoewel niet eenvoudig voor een school, heeft dit wellicht de verzuimmelding wel vergroot ten opzichte van het eerste corona- schooljaar. Het aantal unieke leerlingen met luxeverzuim is daarentegen verder afgenomen (van 31 naar 12 leerlingen). Deze daling in luxe verzuim is grotendeels te verklaren door de Corona-maatregelen. Daardoor waren de reisbewegingen in bepaalde periodes beperkt.

Uit de praktijk

Het is maart 2021 wanneer de gespreksvoerder Onderwijs een bericht van een basisschool krijgt dat een meisje al geruime tijd niet naar school gaat. De reden hier voor is angst voor corona. Bij nader contact blijkt dat ook de oudere broer (SO-school) niet naar school gaat.

Het lukt de ouders niet om de kinderen uit huis te laten gaan, laat staan dat ze naar school gaan. De tweede lockdown heeft door de sluiting van winkels/horeca de situatie alleen maar vergroot. De angst die is ontstaan bij de kinderen kunnen de ouders niet wegnemen.

De kinderen gaan ondertussen al wel naar de praktijkondersteuner voor gesprekken over hun angsten en er is een gezinscoach voor het gezin. Een overleg dat in mei is gepland, wordt vervroegd, want de kinderen gaan immers niet naar school. Als gevolg van dit overleg wordt de hulpverlening geïntensiveerd. Ook het contact met school wordt anders. Vanuit huis wordt huiswerk gemaakt en er is contact met de leerkracht, zodat de kinderen ook merken dat ze gemist worden en onderdeel zijn van de klas.

Langzaam worden er stappen gezet op weg naar schoolgang. De gespreksvoerder heeft regelmatig contact met ouders, school en hulpverlening om de voortgang te volgen. In september blijkt dat de kinderen weer volledig naar school gaan.

2.4 Thuiszitters

Een thuiszitter is een leerplichtige jongere tussen vijf en achttien jaar die meer dan vier weken achtereen school- of lestijd verzuimt, zonder dat deze ontheffing heeft van de leerplicht of vrijstelling heeft van geregeld schoolbezoek. In sommige gevallen blijkt dat een kind tijdelijk niet in staat is om onderwijs te volgen. Vaak is een (combinatie) van problemen daar de oorzaak van. De thuiszittersproblematiek is dan ook vaak complex. In overleg met alle betrokken partners wordt in het geval van thuiszitters gezocht naar een maatwerkoplossing. Het doel is uiteindelijk om de leerling bij de gespreksvoerders Onderwijs in beeld te krijgen en te houden. Zo kan de leerling (op termijn) begeleid worden naar passend onderwijs of een andere passende oplossing. Er zijn bijvoorbeeld situaties dat (tijdelijke) behandeling, dagbesteding of werk passender is voor een kind dan het volgen van onderwijs. Van thuiszitten, zonder dat er gewerkt wordt aan een oplossing, is dan ook nooit sprake. Om tot een passende oplossing te komen is veel inzet nodig. Het is vaak een zaak van lange adem.

Uit de praktijk

Corneel² zit in de 2^e klas van de mavo. In het eerste jaar ging het op school redelijk. Af en toe vond hij naar school gaan lastig, maar als hij er was, ging het wel weer. Er leek een drempel te zijn die iedere keer moest worden overschreden. Tijdens de eerste Covid 19-sluiting, vanaf maart 2020, gedijt hij goed; thuis werken voor school gaat hem goed af.

Nu, in de tweede klas, is het lastiger voor hem. De school is weer open en hij moet er alle dagen zijn. De drempel lijkt hoger te worden. Als hij op school is, lijkt het wel weer te gaan, maar het verzuim neemt toe. Online lessen volgen lukt ook steeds minder. Uiteindelijk blijkt dat de drempel een berg is geworden; Corneel gaat niet naar school. Zijn ouders lukt het niet meer om hiermee om te gaan.

Er komt een verzuimmelding en een aanmelding bij Jeugd Barneveld. Corneel krijgt begeleiding van J-GGZ en dat lijkt af en toe te helpen. Maar niet voor lang. Afspraken worden door hem afgezegd en ouders krijgen dit niet doorbroken. Ook als de begeleiders op huisbezoek komen, is Corneel bijna niet meer in staat om hen te zien of in gesprek te gaan. Als er een gesprek is, dan gaat dat alleen over koetjes en kalfjes. Gaat het over school, dan klappt Corneel dicht.

De J-GGZ overlegt met ouders en school en wil Corneel aanmelden voor een school-zorgvoorziening. Dit is een kort traject van 12 weken. In die tijd worden jongeren met behoud van de lesmethode van hun school gedurende halve dagen begeleid in hun schoolwerk. De rest van de tijd is er therapie en begeleiding, waarna terugkeer naar school meestal volgt. Dit lijkt voor Corneel een mooie oplossing. Zeker ook, omdat er een plek beschikbaar is.

² De naam Corneel is een fictieve naam

Er wordt een afspraak gemaakt voor een intake gesprek, maar Corneel komt niet. Ook de volgende afspraak voor een intake, een maand later, lukt het hem niet om de stap te zetten. Inmiddels zien zijn ouders dat hij zich steeds verder terugtrekt. Hij komt zijn kamer niet meer af en de dingen die hij leuk vond boeien hem niet meer.

De gespreksvoerder Jeugd en gesprekvoerder Onderwijs hebben overleg met elkaar en met de J-GGZ. Er wordt gekozen voor een andere aanpak, waarbij intensieve begeleiding thuis wordt ingezet. Wekelijks komen er meerdere keren medewerkers over de vloer die met hem in contact komen. Dit lijntje wordt steeds sterker en geleidelijk wordt duidelijk wat Corneel zou willen en welke zaken hem daarin hinderen. Ook blijkt dat hij op de huidige school overvraagd werd en dat de schaal voor hem te groot is. Hij is gebaat bij een kleinere setting en gerichte individuele ondersteuning, die maatwerk kan bieden in zijn begeleiding. Er wordt voor hem een plek gevonden in het speciaal onderwijs. Corneel start met een opbouwfase, maar gaat weer naar school.

3. Preventie, vroeg signalering en aanpak schoolverzuim

Het voeren van preventieve gesprekken is een belangrijk onderdeel van de werkwijze van de gespreksvoerder Onderwijs. Deze gesprekken vinden in diverse vormen plaats en ook met diverse ketenpartners.

3.1 Samenwerking gespreksvoerder Jeugd

De gespreksvoerders Onderwijs trekken in casuïstiek regelmatig gezamenlijk op met de gespreksvoerders Jeugd. In gesprek over licht verzuim gaat het vaak ook om het gedrag van de jongeren dat leidt tot het verzuim en wat daar de achtergrond bij is. De vraag wordt dan gesteld of de jongere op eigen kracht in staat is om het gedrag te veranderen. Of is het zo dat hier ondersteuning bij nodig is? Dat leidt soms tot een gesprek waarbij ook andere zaken aan bod komen. Jeugdhulp heeft dan mogelijk een toegevoegde waarde. Soms blijkt dat een jongere al een vorm van jeugdhulp krijgt. De gespreksvoerder Onderwijs bespreekt dan met de jongere of het zinvol is om met de gespreksvoerder Jeugd af te stemmen, zodat er kan worden samengewerkt als dat nodig is.

Ook de gespreksvoerder Jeugd wordt in bepaalde situaties geconfronteerd met schoolverzuim. Om mee te denken in de casus wordt dan in overleg met ouders en jongeren contact gelegd met de gespreksvoerder Onderwijs. Samen steken zij in op een huis/deurbezoek en school. Ze maken in overleg en onderlinge samenhang afspraken over de te nemen stappen en de regie in de casus.

Door vroegtijdige samenwerking tussen de gespreksvoerders en de scholen, wordt de 'grens' tussen ondersteuning vanuit de Jeugdwet en de inzet vanuit Passend Onderwijs dichter bij elkaar gebracht. Dit versterkt de preventieve aanpak en vroegsignalering.

3.2 Multidisciplinaire overleggen

Alle scholen kennen een multidisciplinair overleg. Als er zorgen zijn over een leerling, dan wordt dit besproken in dit overleg. Bij scholen in het primair onderwijs is dit een Multidisciplinair Overleg (MDO) of Ondersteuningsteam (OT). Scholen in het voortgezet onderwijs hebben een Zorg Advies Team (ZAT). De gespreksvoerders Onderwijs nemen ook deel aan deze overleggen. De jeugdarts of de jeugdverpleegkundige (verbonden aan de VGGM) en het schoolmaatschappelijk werk maken altijd deel uit van het ZAT. Afhankelijk van de problematiek die speelt, sluiten ook andere partners aan, zoals de politie en het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Onderstaande tabellen (1&2) geven een overzicht van de scholen en het aantal multidisciplinaire overleggen waar de gespreksvoerders Onderwijs het schooljaar 2020-2021 aan hebben deelgenomen. Per overleg worden meerdere leerlingen besproken. Als gevolg van de Corona-maatregelen is er een periode geen regulier overleg geweest. In deze periode was er vooral digitaal overleg over met name de meest kwetsbare en/of zorgleerlingen.

Tabel 1: Multidisciplinair overleg: Voortgezet Onderwijs

Type onderwijs	School	Aantal
VO	De Meerwaarde	5
VO	Johannes Fontanus College	3
VO	Van Lodenstein College	5
Pro	De Meerwaarde	5
VSO	J.H. Donnerschool	5

Tabel 2: Multidisciplinair overleg: Basisonderwijs

Type onderwijs	School	Aantal
BO	Rehobothschool	5
BO (SO)	J.H. Donnerschool	5

Naast deze multidisciplinaire overleggen hebben de gespreksvoerders ook individueel overleg met professionals en jeugdhulpaanbieders als het om specifieke casussen gaat. Door een casus vanuit verschillende disciplines te bekijken, kan vroegtijdig hulp worden ingezet en een ondersteuningsplan worden ontwikkeld. De rol van de gespreksvoerder Onderwijs is om het verzuim te beoordelen en om afhankelijk van de problematiek die speelt, toe te leiden naar gemeentelijke collega's jeugd, Wmo of participatie. Deze collega's bieden toegang tot diverse vormen van maatwerkvoorzieningen zoals: inkomensondersteuning, jeugdhulp en voorzieningen in het kader van de Wmo (jeugdhulp 18+). Vanaf het schooljaar 2020-2021 vindt er een aantal keer per jaar structureel overleg plaats tussen de gespreksvoerders Onderwijs en het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs. Doel hiervan is om met name de thuiszitters te bespreken. Samen probeert men in diverse cases tot oplossingen te komen.

Uit de praktijk

Tim³ is een 6 jarige jongen op de basisschool bij wie in de klas en thuis gedragsproblemen zijn. Er is geen aansluiting met andere kinderen in de klas. En de prikkels zijn moeilijk te verwerken. Inmiddels zijn diverse professionals betrokken. Zo is er hulpverlening voor het gezin, begeleiding van het SMW voor de leerkrachten en de betrokkenheid van de gespreksvoerder Jeugd. De school vraagt aan de gespreksvoerder of Tim een dag minder per week naar school zou kunnen. Zo krijgt hij meer rust en kan hij aan het einde van het huidige schooljaar in het speciaal onderwijs instromen. Echter, dit blijkt na enige weken onvoldoende resultaat te geven. Na overleg met samenwerkingsverband zal Tim voortaan vijf ochtenden per week naar school gaan. De hoop is, dat dit de nodige balans zal geven voor Tim, zijn ouders en school. Inmiddels is Tim volledig gestart op het speciaal onderwijs.

3.3 Spreekuren leerplicht

In een aantal scholen houdt de gespreksvoerder Onderwijs periodiek een spreekuur leerplicht voor leerkrachten, ouders en leerlingen. Regelmatig worden hier teamleiders en mentoren van individuele leerlingen bij betrokken. Ook spreken de gespreksvoerders Onderwijs tijdens het spreekuur met maatschappelijke partners die hulp of begeleiding bieden aan bepaalde leerlingen. In overleg met de school worden leerlingen opgeroepen voor het spreekuur, omdat zij regelmatig:

- verzuimen van school (spijbelen);
- te laat komen;
- uit de klas worden gestuurd;
- boeken en/of huiswerk vergeten.

In het gesprek dat volgt, probeert de gespreksvoerder Onderwijs erachter te komen waarom de leerling dit gedrag laat zien. De gespreksvoerder Onderwijs maakt afspraken met de leerling om dat gedrag te veranderen. Deze gesprekken zijn onderdeel van de preventieve aanpak van de gespreksvoerders Onderwijs, aangezien het veelal gaat om licht schoolverzuim. Een handhavingstraject kan ingezet worden, wanneer het gedrag van de leerling niet verandert.

³ Tim is een fictieve naam

Uit de praktijk:

Melody⁴ is 13 jaar en net gestart in het tweede leerjaar van het voortgezet onderwijs. Het is een meisje dat vanaf de start van het schooljaar regelmatig te laat op school is. Wanneer zij er is laat zij gedrag zien van niet luisteren en door de klas heen praten. Ook spijbelt zij weleens of wordt de les uitgestuurd. Ze komt niet tot leren en blijft achter in haar schoolwerk.

Door haar oplopende afwezigheid heeft school een DUO-melding gedaan. Zij maken zich zorgen om de afwezigheid van Melody en haar gedrag in school. Ook de ouders geven aan zich zorgen te maken. Melody zelf vertelt weinig, niet over zichzelf maar ook niet over school.

Na een gesprek en overleg met de ouders en een gespreksvoerder Jeugd wordt ambulante gezinsondersteuning gestart. Het gedrag van Melody verbetert hierdoor echter niet. De afwezigheid loopt op en er wordt een groot overleg georganiseerd. Hierbij sluiten ook de gespreksvoerder Jeugd en de jeugdarts aan om te onderzoeken wat er nodig is voor Melody.

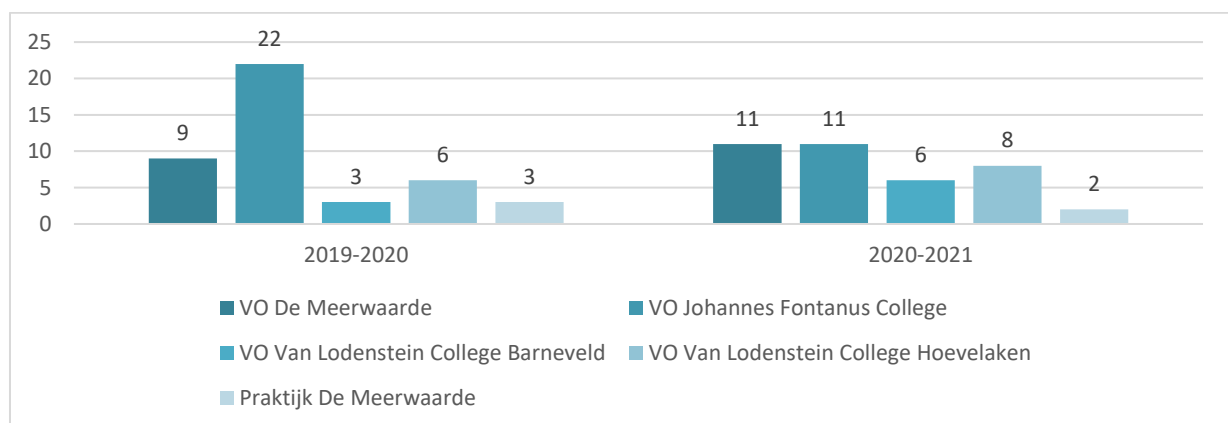
De situatie is ongrijpbaar. Wat maakt nu dat de schoolgang niet lukt? Jeugd en de onderwijsconsulent onderzoeken wat de achterliggende oorzaken kunnen zijn. Gezamenlijk wordt er gekeken naar wat passend zou zijn voor Melody op het gebied van onderwijs. Thuiszitten moet worden voorkomen.

De lockdown in december 2020 maakt de situatie er voor Melody niet makkelijker op. Er wordt dan besloten om Melody in de lockdown via stage twee dagen praktisch aan de slag te laten gaan. Op die manier krijgt ze structuur aangeboden in haar dag/week. De andere ochtenden komt zij naar de noodopvang. Deze stage gaat goed. Dit zijn succeservaringen voor Melody. Het geeft ook thuis duidelijkheid en rust. Helaas is het gedrag in de noodopvang echter wederom problematisch.

Duidelijk is dat het onderwijs op de huidige school niet langer passend is. De onderwijsconsulent is met school en ouders op zoek gegaan naar een passende onderwijsplek. Deze is gevonden. Inmiddels gaat Melody elke dag op tijd op haar fiets naar school en ontwikkelt zich op het gebied van onderwijs en vooral ook als mens richting zelfredzaamheid.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van scholen en het aantal spreekuren dat er is geweest. Als gevolg van de Corona-maatregelen zijn er minder fysieke spreekuren op de scholen geweest, maar wel vaker telefonisch.

Grafiek 6: Aantal spreekuren voortgezet onderwijs naar schooljaar en school

⁴ Melody is een fictieve naam

3.4 M@ZL

In de gemeente Barneveld werken scholen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs sinds het schooljaar 2016-2017 met de methode M@ZL (Medische Advisering Ziek Gemelde Leerling). M@ZL is een integrale aanpak door jeugdartsen van de VGGM om leerlingen met ziekteverzuim vroegtijdig te signaleren en te begeleiden. Uit onderzoek blijkt dat M@ZL zorgt voor een lager ziekteverzuim bij leerlingen en schooluitval kan helpen voorkomen. Dat komt door de integrale samenwerking tussen school, jeugdgezondheidszorg en de gemeente. Achter ziekteverzuim kan namelijk een veelheid aan problemen schuilgaan. M@ZL richt zich op het inventariseren van de oorzaken van het ziekteverzuim en op het aandragen van oplossingen. De leerling en de ouders worden begeleid om de problemen aan te pakken en de leerling weer terug te leiden naar school.

Hoe werkt het?

De school houdt een registratie bij van het ziekteverzuim. Bij zorgwekkend verzuim nodigt de school de ouders en de leerling uit voor een gesprek. Zorgwekkend verzuim is bijvoorbeeld een bepaald aantal uren ziekteverzuim of een opvallend verzuimpatroon, zoals een vaste dag in de week. Afhankelijk van wat er speelt, volgt daarna een verwijzing naar de jeugdarts. De jeugdarts kan de juiste hulp inschakelen en samen met de ouders, de leerling en de school een plan van aanpak opstellen om de leerling (naar vermogen) weer naar school te laten gaan. Ook de gespreksvoerder onderwijs kan daarbij betrokken zijn. Om de methode M@ZL te laten slagen, is het belangrijk dat er een goede samenwerking is tussen de school en alle betrokkenen (de jeugdarts, gespreksvoerder Onderwijs en eventuele andere derden).

4. Vrijstellingen

De gespreksvoerders Onderwijs beoordelen aanvragen voor extra verlof vanwege andere gewichtige omstandigheden, vervangende leerplicht en vrijstelling van de kwalificatieplicht. Daarnaast maken zij beschikkingen op wanneer er met een gegrond beroep wordt gedaan op een vrijstelling op grond van psychische of lichamelijke gronden, richtingbezwaren of het bezoeken van een school in het buitenland.

4.1 Vervangende leerplicht

Leerlingen vanaf 14 jaar die niet in staat zijn om regulier dagonderwijs te volgen, kunnen in aanmerking komen voor vervangende leerplicht in de vorm van een apart leertraject. Deze leerlingen kunnen een aangepast onderwijsprogramma volgen en na een jaar weer instromen in het reguliere onderwijs. De vervangende leerplicht houdt in dat de leerling (naast het regulier onderwijs) een deel praktijkonderwijs volgt. Praktijkonderwijs bestaat uit lichte arbeid in combinatie met een onderwijsprogramma. Ouders dienen samen met de school een aanvraag voor vervangende leerplicht in bij de gemeente. Bij deze aanvraag wordt een begeleidingsprogramma met onderwijsdoelen en praktijkdoelen meegeleverd. De gespreksvoerders Onderwijs beoordelen de aanvraag en stellen zo nodig een onderzoek in.

In het schooljaar 2020-2021 is er geen vervangende leerplicht aangevraagd.

4.2 Vrijstelling van de leerplicht

Artikel 5a

In de Leerplichtwet is de mogelijkheid opgenomen om een beroep te doen op vrijstelling van de Leerplichtwet. Bij een vrijstelling van inschrijvingsplicht op basis van artikel 5 lid a is de fysieke en/of mentale conditie van de leerling zodanig dat het volgen van onderwijs (tijdelijk) niet mogelijk is. De samenwerkingsverbanden zijn met de invoering van passend onderwijs verantwoordelijk geworden voor thuiszitters, waar deze doelgroep ook onder valt.

We hanteren hierbij, in overeenstemming met het rapport 'Met andere ogen'⁵ het vier-ogen principe (overleg tussen leerplicht, jeugdarts, het samenwerkingsverband en/of andere betrokken professionals). Bij een aanvraag zal het samenwerkingsverband onderzoeken of er binnen de gemeente (of eventueel buiten de gemeente), een passend onderwijsplek te vinden is. De jeugdarts beoordeelt of de aanvraag voor genoemde vrijstelling gegrond is. Naar aanleiding van het advies van de jeugdarts en het samenwerkingsverband geeft de gespreksvoerder Onderwijs wel of geen vrijstelling. Het uitgangspunt is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat vrijstellingen in principe niet worden afgegeven, enkel in zwaarwegende gevallen.

In het schooljaar 2020-2021 zijn er 7 vrijstellingen artikel 5a. Dit aantal is deels te verklaren uit verhuizing van ouders uit het land naar de gemeente Barneveld, waarvan het kind al in het bezit is van een artikel 5a-verklaring. En daarnaast het afgeven van een nieuwe artikel 5a-verklaring.

⁵ Met andere ogen; kwartiermaker René Peters in samenwerking met Maaïke Zunderdorp, Marieke Lamers en Eline Rats; Van Zunderdorp Beleidsadvies & Management, 23 november 2018;

Uit de praktijk: vraag om vrijstelling artikel 5a

Een school wil met ons de mogelijkheid bespreken om voor een 14-jarige leerling een vrijstelling 5a te overwegen. Dit, omdat de leerling op grond van lichamelijke en/of psychische omstandigheden niet in staat is om onderwijs te volgen. Zij hebben dit uiteraard met de ouders besproken. Aanvragen als deze komen niet zo vaak voor. De gespreksvoerder onderwijs voor leerplicht moet een besluit nemen.

Het begint er mee dat de ouders contact opnemen met de gemeente Barneveld. In een gesprek met de gespreksvoerder Onderwijs vertellen zij over hun dochter, Marieke⁶. Zij is 14 jaar en zit op het voortgezet speciaal onderwijs. De school biedt maatwerk met veel zorg, aandacht en liefde voor hun kind. Echter, al geruime tijd zien zij dat Marieke het moeilijk vindt om naar school te gaan. Zij vindt de klas onrustig; andere kinderen komen soms te dichtbij. Zij wordt ook voorbij gestreefd door jongere leerlingen. De ouders weten ook niet of zij nog wel wat kan leren. Als Marieke niet meer naar school gaat, zal de dagbesteding voor een deel op een zorgboerderij plaatsvinden. De ouders hebben de hoop dat dit haar goed zal doen.

Er komt een gesprek waarbij ouders, school, schoolarts en een medewerker van het samenwerkingsverband betrokken zijn. De situatie op school staat daarbij centraal: kan Marieke nog een stapje maken op school, is dit nog de beste omgeving voor haar? Hoe zit het met haar welbevinden? En is de zorgboerderij een alternatief, als zij niet meer naar school hoeft te gaan?

In het gesprek blijkt dat de school alle redelijkerwijs te verwachten inspanningen heeft geleverd om maatwerk te bieden aan Marieke. Zij zien dat er nauwelijks nog progressie wordt gemaakt. Marieke lijkt uitgeleerd te zijn en de grens van haar leervermogen te hebben bereikt. De schoolarts ziet ook weinig mogelijkheden meer. Hij vraagt zich af of het verblijf van Marieke op school moet worden gecontinueerd, want het raakt haar welbevinden. De medewerker van het Samenwerkingsverband neemt alle informatie tot zich en hij gaat op zoek naar andere leermogelijkheden. Daarbij wordt ook buiten het Samenwerkingsverband gezocht.

Na enige tijd blijkt dat er geen mogelijkheden zijn voor onderwijs, behoudens de huidige school. Het hele dossier wordt nu compleet gemaakt en opgestuurd naar een onafhankelijke arts van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM). Deze zal het dossier beoordelen en mogelijk nog vragen stellen. Als hij/zij met deze processtap klaar is, zal hij/zij een advies uitbrengen aan de gespreksvoerder Onderwijs. Dit advies wordt dan in het casuïstiekoverleg besproken. Daarna volgt het besluit.

De VGGM-arts adviseert om geen vrijstelling te geven. Zij vindt dat Marieke gebaat is bij een verminderde onderwijsbelasting. Ouders en school kunnen in overleg met elkaar het rooster aanpassen en daarmee het welbevinden van Marieke bewaken.

Artikel 5b

Ook bij leerplicht kent men de uitzondering op de regel. Onder een aantal voorwaarden hoeven leerplichtige kinderen niet te voldoen aan de plicht om ingeschreven te staan op een school of bij een instelling. Eén van die voorwaarden gaat over bedenkingen tegen de richting van het onderwijs. Als er geen school in de buurt is die aansluit bij de religieuze- of levensovertuiging, kunnen ouders een beroep op een vrijstelling doen. Eenvoudig gezegd betreft het hier een richtingbezwaar tegen alle scholen in de buurt. De ouder doet een beroep op artikel 5 b van de leerplichtwet. Dat wil zeggen dat wanneer aan de voorwaarden wordt voldaan, de vrijstelling van rechtswege ontstaat. De gespreksvoerder toetst of aan de voorwaarden is voldaan en neemt dus geen inhoudelijk besluit over de aard van het beroep.

Recht op onderwijs

De huidige wetgeving regelt niet dat aan kinderen met een vrijstelling artikel 5b, vervangend onderwijs moet worden gegeven. Evenmin regelt de wetgeving dat er toezicht op wordt gehouden. Dit betekent niet dat de conclusie getrokken kan worden dat deze jongeren geen onderwijs ontvangen. Het staat ouders vrij om zelf onderwijs voor deze jongeren in te richten. De vraag voor hoeveel jongeren dit onderwijs precies plaatsvindt en wat de kwaliteit van het onderwijs is, kan – vanwege het ontbreken van een wettelijk kader

⁶ Marieke is een fictieve naam

hiervoor - echter niet beantwoord worden. Door het ontbreken van de verplichting tot het geven van onderwijs bij vrijstelling en van het overheidstoezicht op de kwaliteit daarvan, is het recht op onderwijs voor deze jongeren niet wettelijk gewaarborgd.

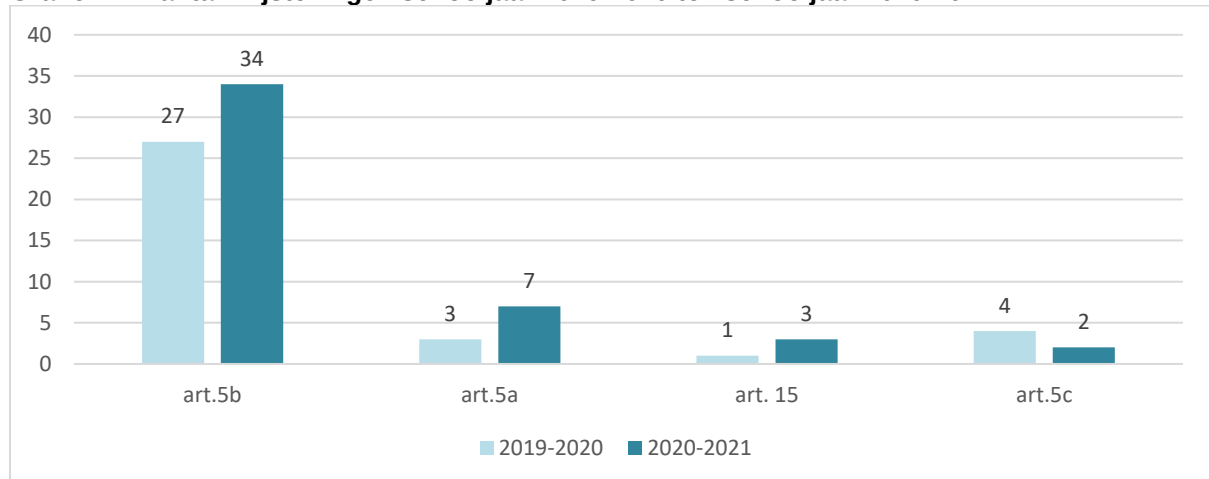
Al een aantal jaren ligt er een wetsvoorstel, waarin de regering wil regelen dat ook voor kinderen waarvan ouders een beroep hebben gedaan op de vrijstelling op grond van richtingbezwaren, onderwijs gegarandeerd wordt. Aan dit onderwijs worden dan ook kwaliteitseisen verbonden. Echter is het niet helder, wanneer dit wetsvoorstel definitief gaat worden. Tot deze wetgeving definitief is, hebben wij al wel veranderingen aangebracht in de werkwijze voor het afgeven van een vrijstelling artikel 5b.

Werkwijze

Bij nieuwe aanvragen of bij veranderende omstandigheden ten opzichte van een vorige aanvraag nodigen wij de ouders vrijblijvend uit voor een gesprek. Als ze niet bereid zijn om het gesprek aan te gaan dan worden er aanvullende vragen per mail gesteld. In het gezamenlijke casuïstiekoverleg wordt besloten of de kennisgeving gegrond of ongegrond is. Het komende jaar wordt deze werkwijze nog verder geoptimaliseerd in beleidsafspraken.

De grafiek op de volgende bladzijde geeft een overzicht van het aantal verleende vrijstellingen⁷ van inschrijvingsplicht in het schooljaar 2020-2021 ten opzichte van het schooljaar 2019-2020.

Grafiek 7: Aantal vrijstellingen schooljaar 2019-2020 tov schooljaar 2020-2021

In bovenstaande grafiek is te zien dat er 34 vrijstellingen artikel 5b zijn afgegeven tegenover 27 in het vorige schooljaar. Deze verhoging is deels te verklaren uit verhuizing van mensen die van elders uit het land naar de gemeente Barneveld kwamen en al in het bezit van een artikel 5b-verklaring waren. Anderzijds behoren tot dit getal ook nieuwe leerplichtige kinderen in gezin waar al een vrijstelling is voor andere kinderen van het gezin.

Onderstaande casus betreft een jongere die inmiddels een vrijstelling artikel 15 heeft. Een vrijstelling artikel 15 wordt gebruikt om tijdelijke vrijstelling te verlenen aan jongeren vanaf 16 jaar. Dit omdat zij wegens psychische problemen of stoornis uitvallen van onderwijs en op een andere manier (bijvoorbeeld een combinatie van therapie en thuisstudie of een interne opleiding binnen een groot bedrijf) een startkwalificatie proberen te halen.

⁷ Vrijstelling onder artikel 5 lid a: wanneer een kind psychisch of lichamelijk ongeschikt is om onderwijs te volgen;

⁷ Vrijstelling onder artikel 5 lid b: wanneer ouders bedenkingen hebben tegen de richting (levensovertuiging, religie) van alle scholen binnen een redelijke afstand van het woonadres.

⁷ Vrijstelling onder artikel 5 lid c: wanneer een kind is ingeschreven op een school in het buitenland en deze regelmatig bezoekt.

⁷ Artikel 15 wordt gebruikt om tijdelijke vrijstelling te verlenen aan jongeren vanaf 16 jaar omdat zij wegens psychische problemen of stoornis uitvallen van onderwijs en op een andere manier (bijvoorbeeld een combinatie van therapie en thuisstudie of een interne opleiding binnen een groot bedrijf) een startkwalificatie proberen te halen. Onder startkwalificatie wordt verstaan: een vwo-, havo- of minimaal mbo 2-diploma.

Uit de praktijk:

Via een Mbo-opleiding krijgt de gespreksvoerder een verzuimmelding van Tom⁸. Tom is 17,5 jaar oud en doet een BBL opleiding niveau 2. Hij komt echter al geruime tijd niet op school. De school heeft al van alles geprobeerd maar hij lijkt niet te bewegen om naar school te komen. Ook de ouders lukt het niet om hem naar school toe te krijgen.

Uit een gesprek met Tom en zijn ouders blijkt dat hij tot nu toe eigenlijk altijd moeite heeft gehad met school. Al op de middelbare school mocht hij meer stages lopen, zodat hij niet in de schoolbanken hoefde te zitten.

Leren uit boeken lukt niet. Stilzitten en je moeten concentreren is niets voor hem. Hij is nu aan het werk en maakt hele mooie veranda's en wil zich hier graag verder in ontwikkelen. Het verschil voor hem tussen werk en school is groot; op het werk een betrouwbare, handige harde werker en op school een jongen die niet meekomt.

Tom, zijn ouders en werkgever bedenken een alternatief plan voor het stukje onderwijs voor hem zodat hij een vrijstelling op basis van artikel 15 van de LPW kan krijgen. Tom gaat 2 cursussen volgen. Zo ontwikkelt hij zich toch voldoende en behoudt hij een mooie plek op de arbeidsmarkt!

⁸ Tom is een fictieve naam

5. Handhaving

De gespreksvoerder Onderwijs probeert zoveel mogelijk te voorkomen dat er een proces-verbaal wordt opgemaakt. Toch kan het soms nodig zijn om dit wel te doen. Een proces-verbaal wordt opgemaakt door de Buitengewoon Opsporingsambtenaren bij een overtreding van de Leerplichtwet 1969. Bij de gemeente Barneveld werken drie gespreksvoerders Onderwijs die deze bevoegdheid hebben. Bij een proces-verbaal vraagt de Officier van Justitie aan de Raad van de Kinderbescherming (RvdK) om een onderzoek te doen en een advies op te stellen. De ouders en/of leerling krijgen, afhankelijk van de ernst van het schoolverzuim, een oproep om te verschijnen bij de Officier van Justitie of bij de rechtbank. Naast een (voorwaardelijke) taakstraf kan er (gedwongen) hulpverlening, een werkstraf, een gedragscursus en/of een persoonlijkheidsonderzoek worden opgelegd.

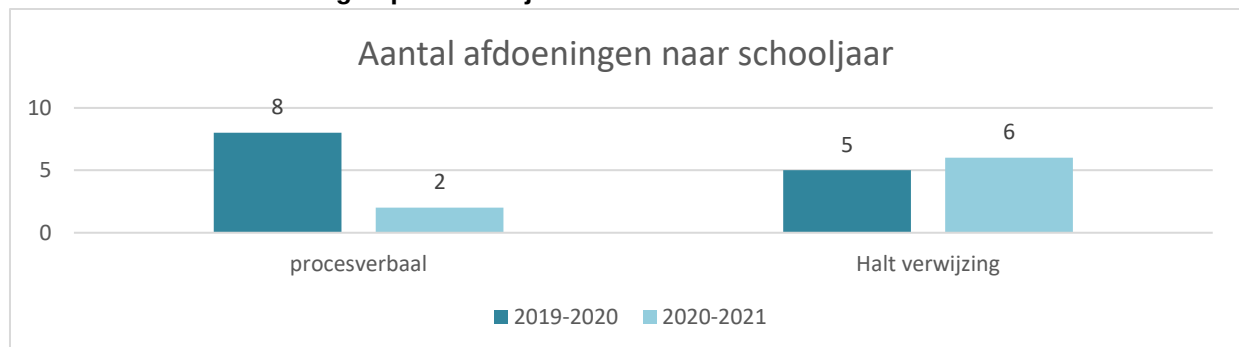
5.1 Bureau Halt

Is er licht schoolverzuim en geen, of slechts beperkte zorgsignalen en de jongere is nog niet eerder met politie, justitie of Bureau Halt in aanraking geweest? Dan zal de jongere doorgaans een Haltafdoening krijgen. Deze vorm van een proces-verbaal wordt dan ter afhandeling naar Bureau Halt gestuurd. Het voordeel van een Haltafdoening is dat de jongere buiten het justitieel traject blijft. Bureau Halt gaat dan in gesprek met de leerling en er worden vaak educatieve werk-/leerstraffen en maatschappelijke opdrachten ingezet ter afhandeling van de overtreding van de Leerplichtwet 1969.

Ook zullen via het signaleringsinstrument dat Bureau Halt gebruikt, alle leefgebieden van jongeren besproken worden. Indien nodig kan Bureau Halt hiermee ook doorverwijzen naar hulpverlening of een zorgmelding doen

Onderstaande grafiek geeft een overzicht van het aantal afdoeningen. De twee procesverbalen waren als gevolg van relatief zorgverzuim. Dit schooljaar is het aantal afdoeningen fors gedaald ten opzichte van vorig schooljaar. Wat de oorzaak hiervan is, is niet geheel duidelijk. Wel spelen de corona-maatregelen hierin een rol, aangezien er vanaf de tweede lockdown weer een periode was zonder handhaving op verzuim.

Grafiek 8: aantal afdoeningen per schooljaar

6. Vooruitblik

Tot slot blikken we vooruit naar het schooljaar 2021-2022. De ambitie van de gemeente Barneveld is dat kinderen gezond en veilig opgroeien, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot zo zelfstandig mogelijke inwoners. Daarnaast hebben de gespreksvoerders Onderwijs een aantal speerpunten waar komend schooljaar ook specifieke aandacht naar toegaat. Hieronder worden deze kort benoemd en toegelicht.

- *Optimaliseren van het leerlingvolgsysteem*
Het afgelopen schooljaar is het nieuwe leerlingvolgsysteem gestart. Inmiddels zitten alle werkprocessen, maar ook de managementinformatie erin. Nu is het tijd om het systeem en de te genereren data verder op elkaar aan te laten sluiten en verder werkbaar te maken.
- *Verder aanscherpen van de werkwijze rondom vrijstellingen*
Het afgelopen jaar is er weer een kwaliteitsslag geslagen in het optimaliseren en vastleggen van de werkwijze rondom vrijstellingen. Wat de vrijstelling voor artikel 5b betreft is deze de afgelopen jaren al verder aangescherpt. We zullen dit schooljaar (2021-2022) nog een kwaliteitsslag slaan met betrekking tot de samenwerkingsafspraken in de keten en in beleidsafspraken.
- *Thuiszitters die niet volledig thuiszitten*
Zoals beschreven is een thuiszitter een leerplichtige leerling die langer dan een maand niet deelneemt aan welke vorm van onderwijs dan ook zonder dat diegene ontheffing heeft van leerplicht. Het afgelopen school jaar hebben wij geïnvesteerd in een integrale samenwerking met Onderwijsveld, jeugdarts en de collega's Jeugd bij de aanpak van thuiszitters. Het nieuwe registratiesysteem heeft daarbij ondersteund. De focus voor de komende tijd zal liggen op het verder uitbouwen en borgen van de aanpak van deze groep.